۲۹۷/۱۱۰۷
۲۵۷ خ
۲۴ د
۵۰۴۰۷

خودآموز و روش تدریس

«قرآن مجید»

«جلد دوم»

مؤلفه کوکب پوررنجبر آموزگار تعلیمات دینی فرهنگ مشهد

حقّ چاپ محفوظ و منوط باجازهٔ مؤلفه است

کتابخانه آستان قدس مشهد
شماره ثبت ۲۸۷۴۶۷
تاریخ مهر ۸۲

۲۹۷/۱۰۷
۲۵۷ خ
د ۲

سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی

اداره مخطوطات

نام کتاب: خودآموز و روش تدریس قرآن مجید ج ۲
مؤلف: کوکب پوررنجبر
موضوع: قرآن - راهنمای آموزشی زبان: عربی
سال چاپ: ۱۳۵۰ محل چاپ: مشهد
کاتب:
طول: ۲۱ عرض: ۱۷ شماره صفحه ها: ۱۷ ص
شماره عمومی: ۲۹۰۵۴ کتابخانه / بخش:
وقفی / خریداری: تاریخ:
مصور ☐ درسی ☒ گراوری ☐ افست ☐
ملاحظات:

بسم الله الرحمن الرحیم

تعلیم وتعلم قرآن مجید مشکلی است که تاکنون حل نشده در مدت چهل و دو (۴۲) سال خدمت فرهنگی همواره درجستجوی راه چارهٔ بوده‌ام و مرتباً در روش تدریس خویش تغییر وتبدیل قائل شده طریقهٔ سهل واحسن راهمیشه مطمح نظر قرار میدادم وراههای مختلف گذشته را با وضع تحصیلی فعلی و استعداد اطفال دبستانی می سنجیدم و ازطرفی هم متوجه نقائصی که بر چاپهای مختلف قرآنهای هند وایران ومصر وسایر بلاد اسلامی است بودم تااینکه بتوفیق خداوند متعال و تائیدات ائمه اطهار صلواة الله علیهم اجمعین روشی راکه ماحصل وشهد تمام طرق ماضی بود انتخاب وتعلیم قرآنرا درظرف مدتی کمتر از ده ساعت در مدارس بنوآموزان موفق شدم و امیدوارم که آموزگاران تعلیمات دینی با توجه بمندرجات این جزوه تعلیماتی برتکمیل آن کوشیده در راه پیشرفت این درس وتعلیم آن که در واقع پایه وبنیان سعادت ما است جامعه رابدعای خیر سپاس گذار ومنت پذیر خود نمایند

مطالب زیر برای مزید اطلاع آموزگاران محترم است

۱- با داشتن این جزوه احتیاجی به جلد اول نیست زیرا این جزوه مکمل آنست

۲- این خود آموزیست که هرکس سواد فارسی داشته باشد وسه مرتبه باکمال دقت بخواند قرآن مجید را درست خواهد خواند

۳- عبارات این جزوه عمداً ساده ودرخور فهم اطفال است لذا بحکم ضرورت بعضی جملات عربی ناقص وبرخی رابدون صورت نوشته وهمه جا همزه رابنام الف بیان مینماید

۴- با این روش دانش آموزان ازکلاس اول ببالا ومبتدیان مکاتب وبزرگسالان درمدت کمتر ازسی ساعت قرآن را بطور صحیح خواهند خواند زیرابس ازشناسائی حروف بمتابعت حرکات قرآن میخوانند

۵- این جزوه طوری تهیه شده که بحروف شناسی مبتدیان کمک مؤثری مینماید ونیز درپیشرفت درس فارسی آنان بی نتیجه نیست.

۶- قرآن ودیگر کتب عربیرا براهنمائی این علامات (ـٌ ـً ـُ ـِ ـَ ـا) میخوانند که در درجهٔ اول اهمیت است ودر برابر درس عربی بمنزله حروف صدادار انگلیسی است نسبت بدرس انگلیسی مبتدیان باید بنحو احسن بخواص این علامات آشنا شوند زیراهرچه بخوانند براهنمائی همین ها است

۷- هرمبتدی قادرنیست کلمات زبان بیگانه راتند بخواند بدلیل اینکه محصلین دبیرستانها هم نمیتوانند کلمات انگلیسی یافرانسهٔ سریع تلفظ نمایند لذا باید توجه فرمایند که مبتدیان باتأنی وشمرده کلمات عربی رابخوانند نه سریع وغلط

۸- آموزگاران باید ازاصطلاحات قدیم وجدید صرف نظر نموده مطابق این روش نام صداها رابرده وباصطلاح روانی تدریس نمایند

۹- اگرآموزگاران محترم باروش عملی بنده که شرح آن درپاورقی های این جزوه بتفصیل نوشته شده دقت فرموده وتدریس نمایند متوجه خواهند شد که بطور باورنکردنی نوآموزان پیشرفت مینمایند وچون سبکی تفریحی است لذا باکمال اشتیاق ازخواندن قرآن مجید استقبال مینمایند

۱۰- درخاتمه این جانب تاحد قدرت فکریم برای تهیه جزوه زحمت کشیده‌ام چنانچه همکاران محترم ضمن بکاربردن این روش بانواقص واشکالاتی روبرو شوند ازبذل توجه وارائه طریق آنان این مؤلفه سپاسگذار خواهد بود. کوکب پور رنجبر آموزگار تعلیمات دینی فرهنگ مشهد

درس اول

بسم الله الرحمن الرحیم

اِ بِ تِ ثِ جِ حِ خِ دِ ذِ رِ زِ سِ شِ صِ ضِ طِ ظِ عِ
غِ فِ قِ کِ لِ مِ نِ وِ هِ یِ

براهنمائی این پنج علامت (ـٰ ـَ ـُ ـِ ـِی) که بالا و زیر حروف میگذارند
میتوانیم قرآن مجید و دیگر کتب عربی را بخوانیم

در اول این شش کلمه هر الف را با صدای مخصوصی میخوانیم	آقا انار اطاق او آمد اداره ایران
الف را با پنج علامت و شش حرکت میخوانیم	اَ-قا آنار اُ-طاق اُو اِ-داره اِی-ران
نمایش پنج علامت بالا و زیر شش الف در قرآن اینطور است	اٰ آ اُ اُو اِ اِی
ب را بوزن الف با شش حرکت بخوانید	بٰا بَ بُ بُو بِ بِی
تمام حروف را بوزن الف با شش حرکت میخوانیم	دٰا دَ دُ دُو دِ دِی
صداها (علامات) که بالا و زیر این خطوط است	ـٰ ـَ ـُ ـِ ـِی
این طور اسم میبریم	صدای اٰ صدای آ صدای اُ صدای اِ صدای اِی

تبصره ۱- اگر بسته ی حروف نیست فقط ۲۸ حرف الفبا را بطریق فوق باصطلاح روانی باید درس داد که هم حروف را باین آسانی فرا گرفته و در ضمن یک حرکت (کسره) را بخوانند زیرا کلم تردرست موقع تدریس آموزگار نا گزیر است اسم حرفی را اذکر دهد مثلاً اگر بگوید سین جیم بسته ی گمراه میشود لذا بهتر است بگوید سِ جِ وغیره

تبصره ۲- مقصود از شش کلمه فارسی (آقا - انار - اطاق - او - اداره - ایران) حرکت یا صدای الف است به شش طریق که شاگردان حروف شناس حروف زیر هر الف را از بالا بپائین بر یک وزن بخوانند

تبصره ۳- هر یک از حروف را فقط با شش حرکت بکار میبریم و چون این علامت (ـُ) برای دو حرکت یکی (اُ) و دیگری (اُو) بکار میرود

علامات پنج و ـٰ ـَ ـُ ـِ ـِی است

تبصره ۴- باید گفت صدای (اُو) (واوی) مثل فارسی همه جا با (و) است و صدای (اِی) (یائی) با (ی) است

درس دوم

اَقا	آنار	اُطاق	اُو	اِداره	اِیران
اَ	آ	اُ	اُو	اِ	اِی
بَا	بَ	بُ	بُو	بِ	بِی
تَا	تَ	تُ	تُو	تِ	تِی
ثَا	ثَ	ثُ	ثُو	ثِ	ثِی
نَا	نَ	نُ	نُو	نِ	نِی
یَا	یَ	یُ	یُو	یِ	یِی
جَا	جَ	جُ	جُو	جِ	جِی
حَا	حَ	حُ	حُو	حِ	حِی
خَا	خَ	خُ	خُو	خِ	خِی
دَا	دَ	دُ	دُو	دِ	دِی
ذَا	ذَ	ذُ	ذُو	ذِ	ذِی
رَا	رَ	رُ	رُو	رِ	رِی
زَا	زَ	زُ	زُو	زِ	زِی
سَا	سَ	سُ	سُو	سِ	سِی
شَا	شَ	شُ	شُو	شِ	شِی

اَقا	آنار	اُطاق	اُو	اِداره	اِیران
اَ	آ	اُ	اُو	اِ	اِی
صَا	صَ	صُ	صُو	صِ	صِی
ضَا	ضَ	ضُ	ضُو	ضِ	ضِی
طَا	طَ	طُ	طُو	طِ	طِی
ظَا	ظَ	ظُ	ظُو	ظِ	ظِی
عَا	عَ	عُ	عُو	عِ	عِی
غَا	غَ	غُ	غُو	غِ	غِی
فَا	فَ	فُ	فُو	فِ	فِی
قَا	قَ	قُ	قُو	قِ	قِی
کَا	کَ	کُ	کُو	کِ	کِی
لَا	لَ	لُ	لُو	لِ	لِی
مَا	مَ	مُ	مُو	مِ	مِی
وَا	وَ	وُ	وُو	وِ	وِی
هَا	هَ	هُ	هُو	هِ	هِی
ـٰ	ـَ	ـُ	ـُو	ـِ	ـِی

تبصره ۱- آموزگار دستور میدهد حروف زیر هر الف را بوزن الف از بالا بپائین شاگردان هم آواز بخوانند باین طریق برای هر صدا فرمان یک میدهد میگوید یک همه میخوانند اَ، میگوید یک میخوانند بَا، وقس علیهذا این روش شوق اطفال و موجب نظم صوت آنان و در حقیقت بمنزله (جمی) و تکمیل این کتاب است فرمان یک باید شمرده و با تأنی باشد که نوآموزان مهلت فکر کردن داشته باشند

تبصره ۲- اساس خواندن تمام زبانها در این صفحه است بدلیل اینکه بهر زبان سخن گوئیم فقط حروف را با همین شش حرکت بکار میبریم آنچه باقی است فقط حروف ساکن (جزم دار) میباشد

درس سوم

اُ آ اَ اُو اِ اِی | سا سَ سُ سُو سِ سِی
عا عَ عُ عُو عِ عِی | ثا ثَ ثُ ثُو ثِ ثِی
تا تَ تُ تُو تِ تِی | صا صَ صُ صُو صِ صِی
طا طَ طُ طُو طِ طِی | زا زَ زُ زُو زِ زِی
ها هَ هُ هُو هِ هِی | ذا ذَ ذُ ذُو ذِ ذِی
حا حَ حُ حُو حِ حِی | ضا ضَ ضُ ضُو ضِ ضِی
ظا ظَ ظُ ظُو ظِ ظِی

عُ بِ دَ لِ عِ با دی رَ فَ عَ   طُ هِ رَ یَ طُو فُ رَ هَ طَ
ع- عُبِدَ لِعِبادی رَفَعَ   ط- طُهِرَ یَطُوفُ رَهَطَ
حُ نَ فا ءَ یَ حُو رُ فُ تِ حَ   ثِ یا بُ تُ ثِی رُ ثَ لا ثَ
ح- حُنَفاءَ یَحُورُ فُتِحَ   ث- ثِیابُ تُثِیرُ ثَلاثَ
صُ حُ فِ نُ صِ بَ خَ لَ صَ   ضَ عُ فَ یُ ضا عَ فُ دَ حَ ضَ
ص- صُحُفِ نُصِبَ خَلَصَ   ض- ضَعُفَ یُضاعَفُ دَحَضَ
ظَ لَ مَ نُ ظِ رَ حَ فِ ظَ   لَ ذِی نَ
ظ- ظَلَمَ نُظِرَ حَفِظَ   ذ............ لَذِینَ

تبصره ۱- مقصود از شش خط اول این درس مقایسه پنج حرف (ا.ت.ه.س.ز) است با هشت حرف عربی (ع-ط-ح-ث-ص-ذ-ض-ظ) واین ۱۳ حرف زبان فارسی با پنج مخرج خوانده میشوند تذکر آنها برای مبتدیان لازم است این درس را هم مانند درس قبل بطور دست جمع باید با فرمان یک یک درس داد - تبصره ۲- مقصود شکل حروف (ع.ط.ح.ث.ص.ض.ظ) در اول و وسط و آخر کلمه است

تبصره ۳- مقصود از نوشتن هر کلمه بدو صورت من باب کمک بحروف شناسی نوآموزان است

درس چهارم

اَ مِ نَ سَ اَ لَ دُ عا ءِ یُ دا فِ عُ ذُ کِ رَ بِ ذا لِ كَ
ا...... آمِنَ سَاَلَ د دُعاءِ یُدافِعُ ذ ذُکِرَ بِذالِكَ
رُ فِ عَ لِ رَ سُو لِ زا هِ دِی نَ تَ زُو لا وُ ضِ عَ یُو ثِ قُ
ر...... رُفِعَ لِرَسُولِ زاهِدِینَ تَزُولا و وُضِعَ یُوثِقُ

تَ بِ عَ حَ سِ بَ كُ تُ بَ بُ هِ تَ لَ نُ بِ ذَ فَ اِ نِ تِی نَ
ب...... تَبِعَ حَسِبَ ت کُتُبَ بُهِتَ ن لَنُبِذَ فِتِینَ
بِ یَ دِ كَ وَ لِ یَ تَ جِ دُ نَ عَ جَ بَ خِ لَ رَ سَ خَ
ی...... بِیَدِكَ وَلِیَ ج تَجِدُ نَعَجَ خ بَخِلَ رَسَخَ
خَ سِ رَ عَ بَ سَ خُ شِ عَ بَ طَ شَ تَ غِی ضَ صَ بَ غَ
س...... خَسِرَ عَبَسَ ش خُشِعَ بَطَشَ غ تَغِیضَ صَبَغَ
غَ فَ رَ یُو سُ فُ عَ قَ دَ خُ لِ قَ نُ كِ رَ ضَ حَ كَ
ف...... غَفَرَ یُوسُفُ ق عَقَدَ خُلِقَ ك نُکِرَ ضَحِكَ
فَ لِ مَ مَ ثَ لُ لَ مِ سَ فَ حَ مَ فَ هِیَ فَ وا كِ هُ
ل...... فَلِمَ مَثَلُ م لَمِسَ فَحَمَ ه...... فَهِیَ فَواكِهُ

تبصره ۱- باید گفت هر یک از این شش حرف (ا-د-ذ-ر-ز-و) در قرآن دو شکل دارند یا تنها نوشته میشوند یا بآخر کلمه میچسبند بقیه حروف چهار شکل دارند یا تنها نوشته میشوند یا باول یا وسط یا آخر کلمه میچسبند

تبصره ۲- نوآموزان ضمن درس اول و دوم بحروف تنها و حروفیکه باول کلمه میچسبند آشنا شده و هشت حرف عربی را شناختند در این درس باید بحروف (ب.ت.ن.ی.ج.خ.س.ش.غ.ف.ق.ك.ل.م.ه) که بوسط یا آخر کلمه میچسبند آشنا شوند

تبصره ۳- نباید غلط شاگردان را گرفت اگر یکی یا دو نفر صدائی را غلط خواندند باید گفت (از نو) درست خواهند خواند

۲۸۷۴۶۷

درس پنجم

اسم این علامت (ْ) جزم است قاعده جزم برای چسباندن دو حرف بکار میرود

اَكْ بَ رْ　اَصْ غَ رْ　حُ رْ مَ تْ　مُ هْ لَ تْ　شِ رْ كَ تْ　بِ هْ جَ تْ

اَكْبَرْ　اَصْغَرْ　حُرْمَتْ　مُهْلَتْ　شِرْكَتْ　بِهْجَتْ

اُنْ ظُ رْ　اَرْ سِ لْ　مِ نْ كُ مْ　تُ شْ رِ كْ　اِعْ لَ مْ　كُ نْ تُ مْ

اُنْظُرْ　اَرْسِلْ　مِنْكُمْ　تُشْرِكْ　اِعْلَمْ　كُنْتُمْ

بَ لْ هُ مْ　اَمْ سِ كْ　نَ شْ رَحْ　اِذْ هَ بْ　اِقْ رَ اْ　يَ زْ نِ يْ نَ

بَلْهُمْ　اَمْسِكْ　نَشْرَحْ　اِذْهَبْ　اِقْرَءْ　يَزْنِينَ

يَ قْ بِ ضْ نَ　اَخْ فَ يْ تُ مْ　يَ دَ يْ هِ　وَمَنْ شَا ءَ　فَ لْ يَ كْ فُ رْ

يَقْبِضْنَ　اَخْفَيْتُمْ　يَدَيْهِ　وَمَنْ شَاءَ　فَلْيَكْفُرْ

فِ رْ عَوْ نَ　يَا قَوْ مِ　مَا بَيْ نَ　تَ نْ سَوْ نَ　اَلْ يَوْ مَ　فَ لَوْ لَا

فِرْعَوْنَ　يَا قَوْمِ　مَا بَيْنَ　تَنْسَوْنَ　اَلْيَوْمَ　فَلَوْلَا

اَلَ يْ سَ　بَيْ ضَا ءَ　عَيْ نَ يْ نِ　مُسْ لِ مَ يْ نِ　غَيْ رِ　اٰتِنَا يَاوَيْ لَ نَا

اَلَيْسَ　بَيْضَاءَ　عَيْنَيْنِ　مُسْلِمَيْنِ　غَيْرِ　اٰتِنَا يَاوَيْلَنَا

تبصره ۱ - باید گفت حرف اگر تنها خوانده شود مثل (ا) و اگر بحرف بعد بچسبد مانند (اَكْ) یک صدا از دهان خوانده شنیده میشود و باید دو حرف را موقع خواندن طوری بچسبانند که از دهان صدای حرف اول شنیده نشود مثل کلمه فارسی (لب) که فقط صدای (ل) شنیده میشود

تبصره ۲ - آموزگار برای خواندن هر صدا فرمان یک میدهد مثلاً برای خواندن کلمه (اَكْبَرْ) بگوید یک همه هم آواز میخوانند (اَكْ) بگوید یک میخوانند (بَرْ) اسم درس همین طریق درس میدهد بعد از یکی دو مرتبه تمرین بگوید هم صدا تا آخر درس بدون فرمان بخوانند

درس ششم

قاعده - حرفی که صدای جفتی (ً ٌ ٍ) دارد به نون (نْ) میچسبد

اً　اٌ　اٍ　بًا　بٌ　بٍ　دًا　دٌ　دٍ　لًا　لٌ　لٍ　مًا　مٌ　مٍ

اَنْ　اُنْ　اِنْ　بَنْ　بُنْ　بِنْ　دَنْ　دُنْ　دِنْ　لَنْ　لُنْ　لِنْ　مَنْ　مُنْ　مِنْ

قاعده - هرجا یکی از صداهای جفتی بجای جزم و نون (نْ) است

حِسَابًا يَسِيرًا　مَاءً غَدَقًا　مِيثَاقًا غَلِيظًا　وَعِنَبًا وَقَضْبًا

كِتَابٌ مَرْقُومٌ　عَلِيمٌ قَدِيرٌ　عَذَابٌ عَظِيمٌ　ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ

مَاءٍ دَافِقٍ　رَسُولٍ كَرِيمٍ　جُرُفٍ هَارٍ　لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ

قُلْ اِنْ اَدْرِي　اَقَرِيبٌ　حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا　مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ كَبِيرٌ

فقط با این هشت صدا (ـَ ـً ـُ ـٌ ـِ ـٍ ـٰ ـٖ) حروف را میخوانیم و اینطور اسم میبریم صدای اَ صدای اً صدای اُ صدای اٌ صدای اِ صدای اٍ صدای اٰ صدای اٖی

تبصره ۱ - باید گفت این درس هم مانند درسهای قبل را اهمالی پنج صدای (ـٰ ـً ـٌ ـٍ ـٖ) - (اٰ - اً - اٌ - اٍ - اٖی) خوانده میشود برای اینکه گاهی جزم و نون (نْ) با صداهای (ـً ـٌ ـٍ) جفت میشوند لذا صداها بشت طریق نوشته میشوند

تبصره ۲ - باید اسم صداها را بدانش آموزان بطریق فوق تعلیم داد زیرا دانستن هر صدا برای آنان میزانی است جهة خواندن سایر حروف مثلا بردن صدای (اَ) با جا دا و غیره تمام حروف را میخوانند و قس علیهذا

تبصره ۳ - آموزگار بگوید بشماره صداهای هر کلمه دهان خواننده صدا میدهد اگر از شماره صداها کمتر یا بیشتر از دهانش صدا شنیده شود غلط میخواند مثلاً کلمه (مُسْتَبْشِرَةٌ) پنج صدا دارد - ۱ (مُسْ) ۲ (تَبْ) ۳ (شِ) ۴ (رَ) ۵ (ةٌ)

قاعده بشماره صداهای هر کلمه دهان خواننده صدا میدهد

درس هفتم

اسم این علامت (ــّـ) تشدید است - قاعده - تشدید بجای جزم و حرف است

این سه کلمه تشدید ندارد .... اَوْوَلْ ذُرْرَتْ مِلْلَتْ

بجای (و - ر - ل) تشدید است ...... اَوَّلْ ذُرَّتْ مِلَّتْ

تشدید بالای حرف بجای جزم و همان حرف است وّ = وْ و رّ = رْ ر لّ = لْ ل

لَذْذَتْ مُدْدَتْ عِزْزَتْ تَرَقْقِی قُوْوَتْ ذِلْلَتْ هِمْمَتْ

لَذَّتْ مُدَّتْ عِزَّتْ تَرَقِّی قُوَّتْ ذِلَّتْ هِمَّتْ

وَاَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ وَاَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ

اَلَّذِي عَلَّمَ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَاَخَّرَتْ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا

وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ هَمَّازٍ مَشَّاءٍ

بِنَمِيمٍ مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ اَثِيمٍ اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ

فَذَكِّرْ اِنَّمَا اَنْتَ مُذَكِّرٌ وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ عِنْدَ رَبِّهِمْ

جَنَّاتُ عَدْنٍ مَتَاعٌ ثُمَّ اٰمِينٍ فِي اَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ

علامات ده گانه درس عربی (ــَـ ــِـ ــُـ ــً ــٍ ــٌ ــٰ ــٖ ــْ ــّـ) تمام شد

این هشت علامت (ــَـ ــِـ ــُـ ــً ــٍ ــٌ ــٰ ــٖ) بحروف صدا میدهند

جزم و تشدید بحروف صدا نمیدهند و برای چسباندن بکار میروند

تبصره ۱- باید گفت براهنمائی این علامات (ــَـ ــِـ ــُـ ــً ــٍ ــٌ ــٰ ــٖ) حروف را میخوانیم و براهنمائی جزم و تشدید (ــْ) (ــّـ) دو حرف را بهم میچسبانیم واین ده علامت (ــَـ ــِـ ــُـ ــً ــٍ ــٌ ــٰ ــٖ ــْ ــّـ) را (علامات ده گانه درس عربی گویند)

درس هشتم

هَارُونَ سَمَاوَاتِ قِيَامَتَ اِسْحَاقَ ثَلَاثُ لِهَاذَا

هٰرُونَ سَمٰوٰاتِ قِيٰمَةَ اِسْحٰقَ ثَلٰثُ لِهٰذَا

۲

سَاَلَ خَطَاً بِاَيَاتِ فَاُنَادِيهِ بِنَبَاٍ سَبَاٍ اَفَاَمِنَ

سَاَلَ خَطَاً بِاٰيٰاتِ فَاُنَادِيهِ بِنَبَاٍ سَبَاٍ اَفَاَمِنَ

۳

فَاَتِ تَاوِيلًا اَخْطَاْنَا كَاْسًا شَاْنٍ نَاْتِ يَاْبَ

فَاْتِ تَاْوِيلًا اَخْطَاْنَا كَاْسًا شَاْنٍ نَاْتِ يَاْبَ

۴

كَاَنْ فَاَيْنَ تَاَخْخَرَ سَاَلْتَ بِاَنْنَ فَاَنْتَ

كَاَنَّ فَاَيْنَ تَاَخَّرَ سَاَلْتَ بِاَنَّ فَاَنْتَ

۵

عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ثُمَّ اَمَاتَهُ فَاَقْبَرَهُ خُذُوهُ فَغُلُّوهُ اِنَّهُ

كَانَ فِي اَهْلِهِ مَسْرُورًا نُصْلِيهِ لَقَدْرَاهُ غَيْرِهِ اِلَيْهِ بِهِ فِيهِ

تبصره ۱- مقصود از دو خط شماره یک اختلاف رسم الخط فارسی و عربی است در کلمه اول (هٰا - هٰ) کلمه دوم (مٰا - مٰ) کلمه سوم (یٰا - یٰ) و امثال اینها که اگر خوانند بصدای (ــٰ) (ا) آشنا نباشند غلط میخوانند

تبصره ۲- مقصود از دو خط شماره دوم در کلمه اول (سال) (سَ اَ لَ) و در کلمه دوم (خطا) (خَ طَ اً) و امثال اینها بر خلاف خواندن فارسی الف آخر تنها خوانده میشود و از دو خط شماره سوم الف آخر جزم (ــْ) دارد و از دو خط شماره چهار الف آخر بحرف بعد میچسبد

تبصره ۳- باید گفت هر جا این علامت (ــُ) بالای (هٰ - ـهٰ) باشد (هُو) میخوانیم و هر جا این علامت (ــٖ) زیر (ه - ـه) باشد (هی) خوانده میشود مانند (مالهُ) = (مالهُو) و (بِهِ) = (بِهِی)

درس نهم

قاعده - چهار حرف (و - ا - ل - ی) - کلمه (والی) هرجا بی علامت باشند خوانده نمیشوند

برای روشن شدن ذهن دانش آموزان این درس بدو صورت نوشته میشود ۱- غلط ۲- صحیح

کَفَرُسْ سُفْلا فِلْ حَیاتِدْ دُنْیا حَتْتا اِذْ بَلَغُنْ نِکاحَ اٰمَنُدْ خُلُو

کَفَرُوا السُّفْلیٰ فِی الْحَیٰوةِ الدُّنْیا حَتّیٰ اِذا بَلَغُوا النِّکاحَ اٰمَنُوا ادْخُلُوا

فِسْ سِلْمِ اِنْنَصْ صَلاتَ تَنْها آقِیمُصْ صَلاتَ وَاتُزْ زَکاتَ

فِی السِّلْمِ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهیٰ اَقِیمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّکٰوةَ

مِنْهُمَسْ سُدُسْ وَاِذْقُلْ نَدْخُلُو یَسْتَهْزِاُ وَاَمَّلْ لَذِینَ

مِنْهُمَا السُّدُسُ وَاِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا یَسْتَهْزِئُ وَاَمَّا الَّذِینَ

وَاِذَا لْقَلْ لَذِینَ قُلْنَهْ بِطُو مَسْ اُولُونَ مااُکُمْ یَسْ اَلْ

وَاِذا لَقُوا الَّذِینَ قُلْنَا اهْبِطُوا مَسْئُولُونَ ماَاُکُمْ یَسْئَلُ

قاعده - از چهار حرف کلمه (والی)، که هرجا بی علامت باشند خوانده نمیشوند گاهی بین دو حرف که باید بهم بچسبند نوشته میشوند در این صورت بعد از حروف بی علامت (والی) حرفی که خوانده میشود جزم یا تشدید دارد

تبصره ۱ - آموزگار بگوید تاکنون برای خواندن هر صدا فرمان (یک) میگفتم از این به بعد هرجا از حروف (والی) بی علامت نوشته شده بین دو حرف که باید بهم بچسبند فرمان (دو) میدهم شما حرفی را که در نظر دارید بخوانید بچسبانید بحرف بعد از حروف بی علامت (والی) که جزم یا تشدید دارد

روش فرمان دادن و خواندن			کَفَرُوا السُّفْلیٰ
آموزگار میگوید	یک	میخوانند	کَ
آموزگار میگوید	یک	میخوانند	فَ
میگوید به بین تشدید را	دو	میخوانند	رُسْ
آموزگار میگوید	یک	میخوانند	سُفْ
آموزگار میگوید	یک	میخوانند	لا

روش فرمان دادن و خواندن			فِی الْحَیٰوةِ الدُّنْیا
آموزگار میگوید به بین جزم را	دو	میخوانند	فِلْ
آموزگار میگوید	یک	میخوانند	حَ
آموزگار میگوید	یک	میخوانند	یا
آموزگار میگوید به بین تشدید را	دو	میخوانند	تِدْ
آموزگار میگوید	یک	میخوانند	دُنْ
آموزگار میگوید	یک	میخوانند	یا

آموزگار بعد از یکی دو مرتبه تمرین بطریق مزبور بگوید یک دو باید هم صدا و شمرده از اول تا آخر درس بخوانند

درس دهم

طرز قرائت اول سوره هائیکه با حروف رمز است

شماره سوره	با حروف رمز	طرز قرائت	حروفیکه مد لازم دارد	اسم سوره ها
۲-۳-۲۹ / ۳۰-۳۱-۳۲	الٓمٓ	اَلِفْ لآمْ مِیمْ	لٓ - مٓ	بقره - ال عمران - عنکبوت، روم - لقمن - سجده
۷	الٓمٓصٓ	اَلِفْ لآمْ مِیمْ صآدْ	لٓ - مٓ - صٓ	اعراف
۱۰-۱۱-۱۲ / ۱۴-۱۵	الٓر	اَلِفْ لآمْ را	لٓ	یونس - هود - یوسف ابراهیم - حجر
۱۳	الٓمٓر	اَلِفْ لآمْ مِیمْ را	لٓ - مٓ	رعد
۱۹	کٓهیٰعٓصٓ	کآفْ ها یا عَیْنْ صآدْ	کٓ - عٓ - صٓ	مریم
۲۰	طه	طا ها	-	طه (طاها)
۲۶ - ۲۸	طسٓمٓ	طا سِیٓنْ مِیٓمْ	سٓ - مٓ	شعراء - قصص
۲۷	طسٓ	طا سِیٓنْ	سٓ	نمل
۳۶	یسٓ	یا سِیٓنْ	سٓ	یس (یاسین)
۳۸	صٓ	صآدْ	صٓ	ص (صاد)
۴۰-۴۱-۴۳ / ۴۴-۴۵-۴۶	حمٓ	حا مِیٓمْ	مٓ	مومن - سجده - زخرف دخان - جاثیه - احقاف
۴۲	حمٓعسٓقٓ	حا مِیٓمْ عَیٓنْ سِیٓنْ قآفْ	مٓ - عٓ - سٓ - قٓ	شوری مد بین سحب است
۵۰	قٓ	قآفْ	قٓ	ق (قاف)
۶۸	نٓ	نُوٓنْ	نٓ	القلم

اسم این علامت (~) مد است بعقیده قراء طول خواندن هر حرف ۲ شماره (با نوشتن یک الف) و حداقل طول خواندن حرف مدی ۴ شماره است باندازه طول ۱-۲-۳-۴ (فرمان ورزش) بهتر این است که خواننده در موقع خواندن حرف مدی بشماره (۱-۲-۳-۴) انگشتها را یکی بعد از دیگری بکف دست بخواباند

درس یازدهم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَاْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ
وَمَا فِي الْاَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ اِلَّا بِاِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ
اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ اِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ
كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَلَا يَؤُدُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ
لَا اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَ
يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللّٰهُ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِينَ اٰمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا اَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ اِلَى الظُّلُمَاتِ
اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

مقصود از نوشتن آیة الکرسی کلمات زیر است که در قرآنهای چاپ ایران بین (ہٗ، و (ھُوَ) - (ہِ) و (ھِیَ) - (ہِی)
و (ہِی) (لِ) و (لِی) - (اُ) (ءُ) و (اُو) (ؤُ) فرقی نیست برای خواننده همه جا تولید اشکال مینماید

اینطور علامت گذاری شده .... اَللّٰهُ تَاْخُذُهُ لَهُ عِنْدَهُ يَؤُدُهُ بِاِذْنِهِ عِلْمِهِ

باید این طور باشد .... اَللّٰهُ تَاْخُذُهٗ لَهٗ عِنْدَهٗ يَؤُدُهٗ بِاِذْنِهٖ عِلْمِهٖ

اینطور علامت گذاری شده .... كُرْسِيُّهُ الْعَلِيُّ وَلِيُّ يَؤُدُ اَوْلِيَاؤُهُمْ اُولٰئِكَ

باید اینطور باشد .... كُرْسِيُّهٗ الْعَلِيُّ وَلِيُّ يَؤُدُ اَوْلِيَاؤُهُمْ اُولٰئِكَ

هر (و) که خوانده میشود باید جزم داشته باشد مثل کلمه (يَؤُدُ) هر (و) که خوانده نمیشود باید بی علامت باشد مانند
(اَوْلِيَاؤُهُمْ اُولٰئِكَ) در قرآنهای چاپ ایران کلیه (و) ها بی جزم اند مبتدی نمی فهمد کدام (و) خوانده میشود این قسمت
برای معلم و متعلم تولید اشکال مینماید (مقصود هر واو ساکن ماقبل مضموم است که باید جزم داشته باشد)

درس دوازدهم

وقف - وقف در اصطلاح قراء قطع صوت در آخر کلمه است بطوریکه اگر حرف آخر کلمه دارای هر یک از این صداها (ـَ ـُ ـٌ ـِ ـٍ) باشد بجزم (ـْ) وقف میشود

فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ	دَ	فِرْعَوْنَ وَثَمُودْ	دْ
لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ	رُ	لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرْ	رْ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ	مٌ	عَلِيمٌ حَكِيمْ	مْ
وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ	لِ	وَمَا هُوَ بِالْهَزْلْ	لْ
خُلِقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ	قٍ	خُلِقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقْ	قْ

اگر حرف آخر کلمه صدای (ـً) داشته باشد (سوای تاء تأنیث) بصدای (ـا) وقف میشود

وَخَلَقْنَاكُمْ اَزْوَاجاً	جاً	وَخَلَقْنَاكُمْ اَزْوَاجَا	جَا
بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى	وً	بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوَىٰ	وَا

تاء تانیث (ة - ـة) در مورد وقف بدل میشود به (ہْ - ـہْ) هـ جزم دار

كَانَتِ الْقَاضِيَةَ	ـةَ	كَانَتِ الْقَاضِيَهْ	ـهْ
عِظَامًا نَخِرَةً	ةً	عِظَامًا نَخِرَهْ	هْ
اِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ	ـةُ	اِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَهْ	ـهْ
قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ	ـةٌ	قُطُوفُهَا دَانِيَهْ	ـهْ
فَاِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ	ةِ	فَاِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَهْ	هْ
بِاَيْدِي سَفَرَةٍ	ةٍ	بِاَيْدِي سَفَرَهْ	هْ

اگر حرف آخر کلمه صدای (ـٰ یا ـٖ) دارد در وقف کردن تغییر نباید داد مثال ۱ـ
وَالشَّمْسِ وَضُحٰهَا مثال ۲ـ فَادْخُلِي فِي عِبَادِي

«علامات وقف»

وقف - وقف باصطلاح قراء واهل تجوید قطع صوت وتازه نمودن نفس در آخر کلمه است بطوریکه اگر حرف آخر کلمه ساکن نباشد ساکن کنند چون شناختن محل وقف بسته بداشتن علم عربی ویا توجه کاملی بمعنی آیات نمودن است واین هر دو برای همگان فراهم نیست لذا علماء بیشتر شش علامت برای وقف و وصل معین نموده اند که در رسم الخط قرآن مراعات شده وانها عبارتند از (م - ط - ج - ز - ص - لا)

م - علامت وقف لازم - وآن درصورتی است که وصل کردن معنی کلام را تغییر دهد باید حتماً وقف شود

ط - علامت وقف مطلق وآن درصورتیستکه ابتدا بما بعد نیکو بوده ولفظ ومعنی هر دو تمام باشد

ج - علامت وقف جائز الطرفین - وآن درصورتیستکه محل وقف ووصل هر دو موجود ولی وصل کردن بهتر باشد

ص - علامت وقف مرخص - وآن وقتیستکه ما بعد کلام از حیث معنی مربوط بما قبل است ولی چون آیه طولانی است ونمیتوان بیک نفس خواند وقف آن عیبی ندارد چنین وقفی در نزد ضرورت واقع شود

لا - علامت وقف قبیح یا غیر جایز - وآن درصورتیستکه وقف کردن مغیر معنی باشد مانند وقف بین مبتدا وخبر ومضاف ومضاف الیه وامثال اینها

متاخرین هم چند علامت درباره وقف و وصل وضع نموده اند که شرح آنها در این مختصر گنجایش ندارد

در هر یک از چهار سوره قرآن یک آیه سجده است که اگر انسان بخواند یا بشنود بعد از تمام شدن آن آیه واجب است فوراً سجده کند. و باید پیشانی را بمهر یا چیز دیگر که سجده بر آن صحیح است گذاشته و جاهای دیگر بدن را بطوریکه در حال سجده نماز میگذارد بر زمین گذارد. آیه الله بروجردی میفرماید اگر کسی در سجده واجب قرآن پیشانی را بقصد سجده بر زمین گذارد اگرچه ذکر نگوید کافی است. و مستحب است بگوید

لا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ حَقّاً حَقّاً لا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ اِیماناً وَتَصْدیقاً لا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ عُبُودِیَّةً وَرِقّاً سَجَدْتُ لَکَ یا رَبِّ تَعَبُّداً وَرِقّاً لا مُسْتَنْکِفاً وَلا مُسْتَکْبِراً بَلْ اَنَا عَبْدٌ ذَلیلٌ ضَعیفٌ خائِفٌ مُسْتَجیرٌ

سوره های سجده

شماره جزء	شماره سوره	شماره آیه	اسم سوره های سجده
۲۱	۳۲	۱۵	آلم تنزیل یا سجده
۲۴	۴۱	۳۷	حم - یا فصلت یا سجده
۲۷	۵۳	۶۲ آیه آخر سوره	والنجم
۳۰	۹۶	۱۹ آیه آخر سوره	اقرء یا القلم

درخاتمه متذکر میشوم که با مراجعه بقرآنهای مختلف کشورهای اسلامی آیة الکرسی را در این جزوه علامت گذاری و نقایص را در آنجا یادآور شده ام مجدداً اشکالاتیکه مربوط بعلامت گذاری است بنظر معظم محترم میرسانم

۱- از همه مهمتر این است که علامات وحرکات بالا وزیر حروف مربوط باشد زیرا هر مبتدی برای آشنائی آنها قرآن میخواند

۲- هر واو ساکن ما قبل مضموم جزم داشته باشد که مبتدی بفهمد چه واوی خوانده میشود و کدام را نباید خواند مانند أُولَئِهِمَا و أُولِی وغیره

۳- ها ضمیر با این دو رمز (ـُ ـِ) علامت گذاری شود تا بین هُ و هُوَ و هِ و هِی تفاوتی باشد مانند عَنْهُ مالَهُ - فیهِ وبِهِ

۴- هر یاء مشدد ما قبل مکسور با این علامت (ـِ) وَلِیِّ - اِیّاکَ نه این طور وَلِیُّ - اِیّاکَ وغیره

۵- هر کلمه که با دو (و) = (وُ وْ) خوانده شود با این علامت (ـُ) مانند داوُدَ ماوُرِیَ فاوُ یَلْوُنَ وغیره

نه این طور .... داوُدَ ماوُرِیَ فاوُ یَلْوُنَ وغیره

امید است مطبوعات ما در چاپهای بعدی برای رفع این مشکلات که در درجه اول اهمیت است توجه فرمایند انشاءالله

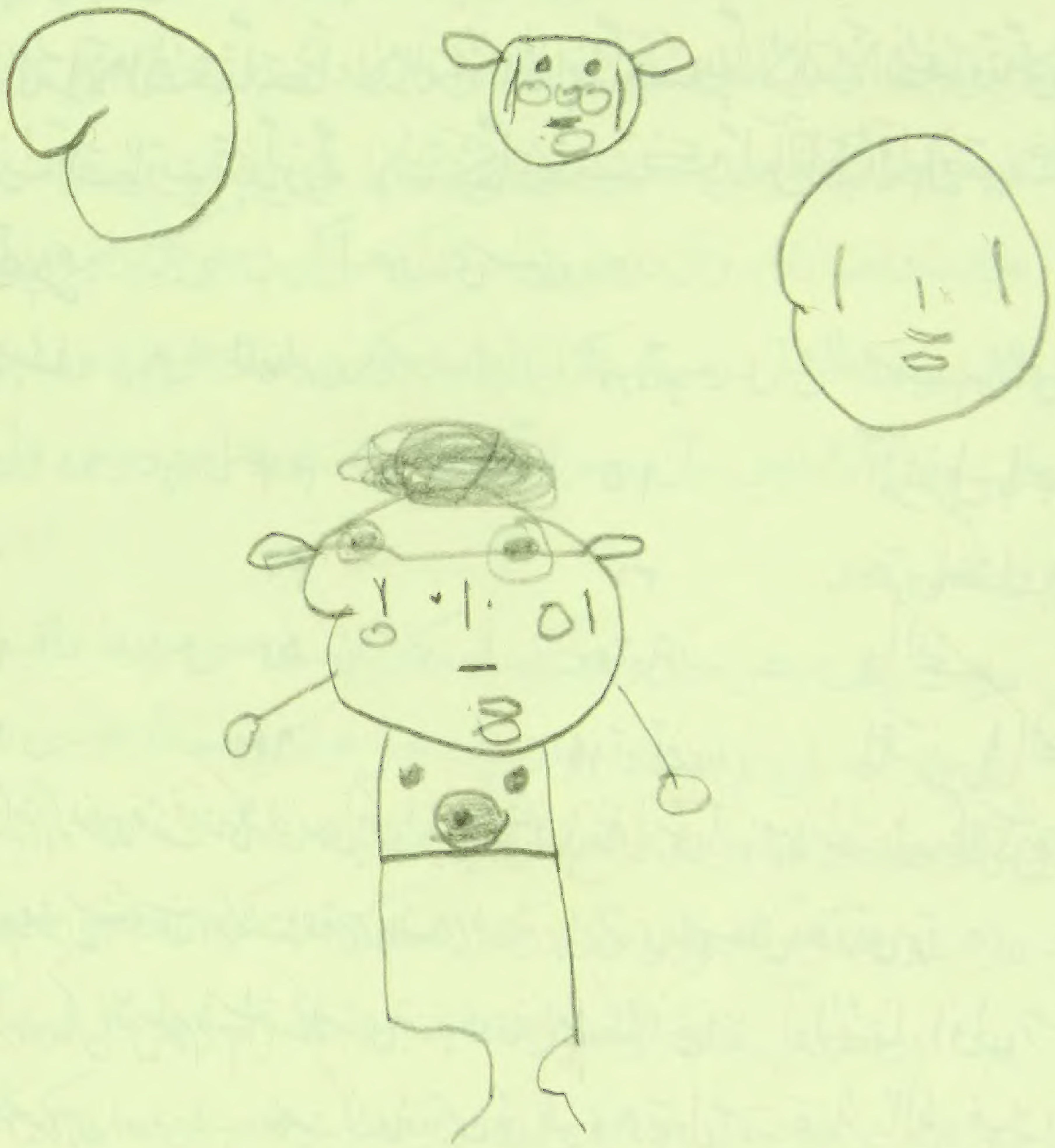

از انتشارات

کتابفروشی اسلامیّه

تهران - خیابان بوذرجمهری - تلفن ۵۲۱۹۶۶

بهاء ۲۰ ریال

خودآموز و روش تدریس

«قرآن مجید»

«جلد دوم»

مؤلفه کوکب پوررنجبر آموزگار تعلیمات دینی فرهنگ مشهد

حق چاپ محفوظ و منوط با جازه مؤلفه است

۲۹۷/۱
۱۰۷
پ
۶۵۷
ع
۲ع.
د